EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 22.5.2018.
COM(2018) 267 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Jauna Eiropas darba kārtība kultūrai

{SWD(2018) 167 final}

1. Ievads

Romas līgumu 60. gadadienā 27 dalībvalstu un Eiropas Savienības (ES) iestāžu vadītāji apliecināja savas ieceres attiecībā uz Savienību, *kurā iedzīvotājiem ir jaunas iespējas kultūras un sociālās attīstības un ekonomiskās izaugsmes jomā, [..] Savienību, kas saglabā mūsu kultūras mantojumu un sekmē kultūru daudzveidību*[1]. Tas tika apstiprināts 2017. gada novembrī Gēteborgā notikušajā vadītāju samitā un 2017. gada decembrī Eiropadomē[2], kur 2018. gads — Eiropas Kultūras mantojuma gads[3] — tika uzsvērts kā galvenā iespēja vairot izpratni par to, cik svarīga sociālajā un ekonomiskajā ziņā ir kultūra un tās mantojums.

Komisija savā paziņojumā "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru"[4] norādīja, ka *visu dalībvalstu kopīgajās interesēs ir pilnībā izmantot izglītības un kultūras sniegto potenciālu nodarbinātības, ekonomiskās izaugsmes, sociālā taisnīguma, aktīva pilsoniskuma veicināšanā un kā līdzekli, lai pieredzētu Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā*.

Eiropas bagātais kultūras mantojums un dinamiskās kultūras un radošās nozares stiprina Eiropas identitāti, radot piederības sajūtu. Kultūra veicina aktīvu pilsonību, kopējas vērtības, iekļaušanu un kultūru dialogu gan Eiropā, gan visā pasaulē. Tā vieno cilvēkus, tostarp nesen ieceļojušus bēgļus un citus migrantus, un palīdz justies kā kopienu daļai. Kultūras un radošās nozares ir spējīgas arī uzlabot dzīvi, pārveidot kopienas, veicināt nodarbinātību un izaugsmi, kā arī atstāt plašāku ietekmi uz citām ekonomikas nozarēm.

Jaunā Eiropas darba kārtība kultūrai (jaunā darba kārtība) atbilst Eiropas vadītāju aicinājumam darīt vēl vairāk, lai ar kultūras un izglītības palīdzību veidotu saliedētu sabiedrību un piedāvātu redzējumu par pievilcīgu Eiropas Savienību[5]. Tā mērķis ir izmantot visu kultūras potenciālu, lai palīdzētu veidot iekļaujošāku un taisnīgāku Savienību, atbalstot inovāciju, jaunradi, ilgtspējīgu nodarbinātību un izaugsmi.

2. Problēmas un ieceres

Izkļūstot no smagās finanšu krīzes, Eiropa saskaras ar pieaugošu sociālo nevienlīdzību, dažādām kopienām, populismu, radikalizāciju un terorisma draudiem. Jaunās tehnoloģijas un digitālie sakari pārveido sabiedrību, maina dzīvesveidu, patēriņa modeļus un varas attiecības ekonomisko vērtību ķēdēs. Šajos mainīgajos apstākļos kultūras nozīme ir būtiskāka nekā jebkad agrāk. Eirobarometra 2017. gada aptaujā 53 % respondentu uzskata, ka kopīgu vērtību ziņā dalībvalstis ir tuvas, savukārt 40 % uzskata, ka tām ir maz kā kopīga. Kultūra var palīdzēt pārvarēt šo plaisu, jo tā ir vissvarīgākais faktors, kas varētu radīt kopības sajūtu[6]. Tomēr *Eurostat* dati liecina, ka vairāk nekā trešdaļa eiropiešu vispār nepiedalās kultūras pasākumos[7]. Tāpēc nenoliedzami pastāv iespējas palielināt dalību kultūras dzīvē un ļaut eiropiešiem kopā piedzīvot to, kas viņus saista, nevis šķir. Tomēr tirgus sadrumstalotība, nepietiekama piekļuve finansējumam un neskaidri līguma nosacījumi turpina kavēt kultūras un radošo nozaru attīstību un pazemināt šo jomu darbinieku ienākumus.

Jaunajā darba kārtībā, kam nodrošināts pietiekams finansējums, tiks izmantota sinerģija starp kultūru un izglītību, kā arī stiprinātas saiknes starp kultūru un citām politikas jomām. Darba

---

1 Romas deklarācija, 2017. gada marts.
2 Eiropadomes secinājumi, 2017. gada oktobris.
3 https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_lv.
4 COM(2017) 673.
5 Bratislavas paziņojums, 2016. gada septembris.
6 Eirobarometra aptauja 87, 2017. gada pavasaris.
7 *Eurostat*, 2017. gada novembris.

kārtība palīdzēs arī novērst kultūras un radošo nozaru problēmas un aptvert digitalizācijas sniegtās iespējas.

3. Juridiskais pamats un sākotnējā virzība

Juridiskais pamats ES līmeņa rīcībai kultūras jomā ir Līguma par Eiropas Savienību 3. pants un Līguma par Eiropas Savienības darbību 167. pants[8]. Dalībvalstīm ir ekskluzīva kompetence kultūras politikas jomā, savukārt Savienības uzdevums ir veicināt sadarbību un atbalstīt un papildināt dalībvalstu darbības. ES politisko sadarbību būtiski veicināja Padomes apstiprinātais[9] Komisijas 2007. gada "Paziņojums par Eiropas darba kārtību kultūrai augošas globalizācijas apstākļos"[10]. Minēto darba kārtību ir atbalstījis arī Eiropas Parlaments, sagatavojot politiskas rezolūcijas un izmēģinājuma projektus.

Kopš tā laika dalībvalstis ir veikušas ļoti daudz pasākumu[11], iedvesmojoties no ES politiskās sadarbības, īstenojot secīgus Padomes kultūras darba plānus, ES programmu finansētus projektus un makroreģionālas stratēģijas[12].

Eiropadome tagad ir uzticējusi ES paveikt vairāk šajā jomā un *izskatīt* citus *iespējamus pasākumus, ar ko risināt* arī tādus *jautājumus* kā *juridiskie un finansiālie satvara nosacījumi kultūras un radošo industriju attīstībai un kultūras nozares speciālistu mobilitātei*[2].

4. Stratēģiskie mērķi un pasākumi

Jaunajā darba kārtībā ir izvirzīti trīs stratēģiskie mērķi, kam ir sociāla, ekonomiska un ārēja dimensija.

4.1 Sociālā dimensija — kultūras un kultūru daudzveidības iespēju izmantošana sociālās kohēzijas un labklājības veicināšanai

- Uzlabot visu eiropiešu kultūras iespējas[13], padarot pieejamus dažādus kultūras pasākumus un nodrošinot iespējas aktīvi tajos iesaistīties.
- Veicināt kultūras un radošo nozaru darbinieku mobilitāti un novērst šķēršļus viņu mobilitātei.
- Aizsargāt un veicināt Eiropas kultūras mantojumu kā kopīgu resursu, lai veidotu izpratni par kopīgo vēsturi un vērtībām, kā arī stiprinātu kopīgas Eiropas identitātes apziņu.

Dalība kultūras dzīvē vieno cilvēkus. Kultūra ir ideāls saziņas līdzeklis valodas barjeru pārvarēšanai, kas sniedz cilvēkiem iespējas un veicina sociālo kohēziju, tostarp starp bēgļiem, citiem migrantiem un vietējiem iedzīvotājiem. Saskaņā ar 2007. gada Eiropas darba kārtību politikas veidotāji un īstenotāji ir vienojušies par veidiem, kā izmantot līdzdalības mākslas veidus, lai veicinātu izpratni, sniegtu cilvēkiem iespējas un paaugstinātu pašapziņu[14].

---

8 Radošajām nozarēm un attīstības sadarbībai būtisks ir arī 173. un 208. pants.

9 2007/C 287/01.

10 COM(2007) 242.

11 SWD/2018/167, šim paziņojumam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā sniegts pārskats par 2007. gada darba kārtībā iekļautiem pasākumiem, sīkāka informācija par jaunajā darba kārtībā ierosinātiem pasākumiem un citiem attiecīgiem pašlaik notiekošiem vai plānotiem pasākumiem, kā arī sīkāka informācija par konsultācijām, statistiku un aptaujām, kas sniegušas informāciju tā izstrādei.

12 http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/policy/cooperation/.

13 "Iespēju pieeju" izstrādāja Amartja Sens (*Amartya Sen*). Kultūrā to sāka izmantot pavisam nesen.

14 Atvērtā koordinācijas metode (AKM) un "Kultūras balsis", 2014., 2016. un 2017. gads.

Kultūra ir pārmaiņas nesošs spēks, kas veicina kopienas atjaunošanu. To apliecina iniciatīvas "Eiropas kultūras galvaspilsēta" 30 gadus ilgā, sekmīgā vēsture, kā arī Eiropas strukturālo un investīciju fondu finansētie kultūras infrastruktūras projekti. Iniciatīva "Eiropas gads" galveno uzmanību pievērš kultūras mantojuma transversālajam ieguldījumam Eiropas sabiedrībā un ekonomikā. Ir izstrādāta jauna, pielāgojama pieeja būvētās vides veidošanai, kuras pamatā ir kultūra[15].

Dalība kultūras dzīvē uzlabo arī veselību un labklājību. 71 % nesen aptaujāto eiropiešu piekrita, ka "dzīvošana netālu no vietām, kas saistītas ar Eiropas kultūras mantojumu, var uzlabot dzīves kvalitāti"[16]. Savukārt pētījums[17] apliecina, ka kultūras pieejamība ir otrais svarīgākais psiholoģiskās labklājības faktors, kuru apsteidz tikai slimības neesība.

Taču dalībai kultūras dzīvē joprojām pastāv sociāli un finansiāli šķēršļi, lai gan kultūras organizācijas cenšas pielāgot kultūras patērēšanas un iedzīvotāju sastāva mainīgos modeļus. Tādēļ ir ierosināta jauna pieeja, kuras galvenais princips ir kultūras iespējas. Tas nozīmē padarīt pieejamus dažādus kvalitatīvus kultūras pasākumus, kas veicina visu cilvēku iespējas piedalīties un radīt un stiprina saiknes starp kultūru un izglītību, sociālajiem jautājumiem, pilsētvides politiku, pētniecību un inovāciju[18].

Lai palielinātu līdzdalību, ir jāuzlabo Eiropas mākslas darbu aprite un darbinieku mobilitāte kultūras un radošajās nozarēs. Pamatojoties uz pārliecinošiem pierādījumiem[19], ES turpinās atbalstīt politiku un finansēšanu, bet dalībvalstīm būs jāpaveic vairāk administratīvo šķēršļu novēršanas jomā, piemēram, novēršot risku saistībā ar nodokļu dubultu uzlikšanu māksliniekiem un mākslas jomas darbiniekiem.

Komisija īstenos šādas darbības:

- atbalstīs pētījumu par kultūras nozaru savstarpējām saiknēm, lai novērtētu ietekmi dažādās jomās, tostarp veselības un labklājības nodrošināšanā (2018. gads),
- izstrādās īpašus pasākumus, kas ļaus ar kultūras palīdzību īstenot sociālo integrāciju, izmantojot programmas "Radošā Eiropa" un "*Erasmus+*"[20], un apsvērs programmas "Radošā Eiropa" atlases kritērijus, lai veicinātu dzimumu līdztiesību projektu vadībā (2019. gads),
- programmas "Radošā Eiropa" ietvaros sāks projektu "Kultūras un radošās telpas un pilsētas", lai veicinātu dalību kultūras dzīvē, kā arī sociālo un pilsētvides atjaunošanu (2018. gads),
- ieteiks kultūras un radošo nozaru darbinieku mobilitātes shēmu saskaņā ar programmu "Radošā Eiropa" (2018.–2019. gads).

Komisija aicina dalībvalstis:

- apņemties gūt būtiskus panākumus administratīvo un finanšu šķēršļu novēršanā

[15] Saskaņā ar 2018. gada Davosas deklarāciju "Ceļā uz augstas kvalitātes būvkultūru (*Baukultur*) Eiropā".
[16] Eirobarometra speciālaptauja, 2017. gads.
[17] *Sacco et al., 2011*, *The Interaction Between Culture, Health and Psychological Well-Being*. Izmantojot 2017.–2018. gada atvērto koordinācijas metodi (AKM) sociālās iekļaušanas kultūras jomā, ir vākti arī pierādījumi par veselību un labklājību.
[18] *King's College London* ziņojums "Towards cultural democracy: Promoting cultural capabilities for everyone".
[19] Trīs AKM mākslinieku mobilitātes un rezidences jomā, 2010., 2012., 2014. gads.
[20] ec.europa.eu/programmes/creative-europe/; ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus.

mobilitātei, cita starpā izmantojot nākamo kultūras darba plānu.

4.2 Ekonomiskā dimensija — kultūrā balstīta radošuma atbalstīšana izglītībā, inovācijā, nodarbinātībā un izaugsmē

- Veicināt mākslas, kultūras un radošās domāšanas iekļaušanu visos formālās un neformālās izglītības un apmācības līmeņos un mūžizglītībā.
- Sekmēt kultūras un radošajām nozarēm labvēlīgas ekosistēmas, veicinot piekļuvi finansējumam, inovācijas spējas, taisnīgu atlīdzību autoriem un radošo darbu veidotājiem, kā arī starpnozaru sadarbību.
- Veicināt kultūras un radošajās nozarēs vajadzīgo — tostarp digitālo, uzņēmējdarbības, tradicionālo un specializēto — prasmju apguvi.

Kultūra un jaunrade ir ļoti svarīgas ekonomikai. Kultūra tieši veicina nodarbinātību, izaugsmi un ārējo tirdzniecību. ES nodarbinātība kultūras jomā vienmērīgi pieauga laikposmā no 2011. gada līdz 2016. gadam, kad tā sasniedza 8,4 miljonus. Aplēsts, ka kultūras priekšmetu tirdzniecības bilances pārpalikums ir EUR 8,7 miljardi[21] un ka kultūras un radošās nozares nodrošina 4,2 % no ES valsts iekšzemes kopprodukta[22]. Lai saglabātu konkurences priekšrocības, arī inovatīvām ekonomikas nozarēm ir vajadzīga jaunrade. Pilsētu un lauku kopienās, lai piesaistītu darba devējus, studentus un tūristus, arvien vairāk izmanto kultūru.

Kultūras, mākslas, jaunrades un radošās nozares ir savstarpēji atkarīgas. Apvienojot kultūras un radošajām nozarēm raksturīgās zināšanas un prasmes ar citu nozaru zināšanām un prasmēm, var radīt inovatīvus risinājumus, tostarp informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT), tūrisma, ražošanas, pakalpojumu un sabiedriskajā sektorā. Lai izmantotu šo pārmaiņas veicinošo spēku, Komisija ierosina pievērst uzmanību trim īpašām ekosistēmām — izglītībai un apmācībai, pilsētām un reģioniem, kā arī pašām kultūras un radošajām nozarēm —, lai radītu labvēlīgu vidi kultūrā balstītai inovācijai.

[21] Eurostat, 2016 (kultūras statistika: nodarbinātības, uzņēmumi, līdzdalība, tirdzniecība, izdevumi).
[22] 2014. gada *Ernst & Young* pētījums "*Measuring cultural and creative markets in the EU*".

Izglītība un apmācība. Pastāv skaidra saikne starp izglītības līmeni un dalību kultūras pasākumos. Starpnozaru rīcība kultūras izpratnes un izpausmes — vienas no astoņām Eiropas līmenī atzītām pamatprasmēm — jomā tiks pētīta saistībā ar pārskatīto mūžizglītības pamatprasmju regulējumu[23]. Pastāv vienprātība arī jautājumā par to, ka ir vajadzīgas nododamas zināšanas un prasmes, kas veicina jaunradi un kritisko domāšanu. Komisija ir atbalstījusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) darbu saistībā ar to, kā mācīt, mācīties un novērtēt radošo un kritisko domāšanu[24], kas tagad ir inovatīva 2021. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (SSNP) joma. Šī pievēršanās radošajai un kritiskajai domāšanai būtu jāattiecina uz visiem izglītības un apmācības līmeņiem atbilstīgi pieejas maiņai no *STEM* (zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika) uz *STEAM* (ietverta arī māksla)[25].

Pilsētas un reģioni. Kultūras un radošajām nozarēm ir milzīgas iespējas eksperimentēšanai, tendenču paredzēšanai un sociālās un ekonomiskās inovācijas modeļu izpētei. Pilsētas un reģioni ir pašsaprotami partneri[26], kas atrodas kultūrā balstītas attīstības priekšplānā, jo tiem ir lielāka vietējā autonomija, tie piesaista ļoti talantīgas personas un ir tuvāk savu iedzīvotāju vajadzībām un potenciālam. Kultūra un tūrisms ir spēcīgi saimnieciskās darbības virzītājspēki. Kā norādīts Komisijas Kopīgā pētniecības centra izstrādātajā kultūras un radošo pilsētu apskatā[27], pilsētas, kas iegulda kultūrā, var gūt būtiskus labumus, palielinot darbvietu skaitu un piesaistot vairāk cilvēkkapitāla nekā citas salīdzināmas pilsētas. Lauku apvidos kultūras un dabas mantojuma atjaunošana un uzlabošana veicina izaugsmes potenciālu un ilgtspējību[28]. Kultūras un dabas vērtību integrēta pārvaldība mudina cilvēkus atklāt šīs vērtības un nodarboties ar tām[29].

Ir vajadzīga plānošana, taču jāatļauj arī inovācija, izmantojot augšupējus procesus, radošos centrus[30] un inkubatorus, kur kopīgi strādā un rada ārštata un radošie darbinieki. Uzņēmumu kopas radošajās nozarēs arī ir pierādījušas, ka tās var būtiski palielināt nodarbinātību[31], un jau aptuveni 6 % no visām 1300 reģionālajām lietpratīgas specializācijas prioritātēm attiecas uz kultūru[32]. Eiropas reģionālā un teritoriālā sadarbība nodrošina izaugsmi, rada darbvietas un popularizē Eiropu kā tūrisma galamērķi, tostarp ar makroreģionālu kultūras maršrutu palīdzību[33]. Pastāv iespēja izmantot šo pieredzi, lai palielinātu kultūras nozīmi inovācijas virzītā teritoriālajā attīstībā.

Kultūras un radošās nozares. Lai pārvērstu iespējas izaugsmē un darbvietās, kultūras un radošo nozaru uzņēmumiem un darbiniekiem ir vajadzīgi labvēlīgi pamatnosacījumi — jaunradi sekmējoša normatīvā vide, uzlabota piekļuve finansējumam, iespējas paplašināties un internacionalizēties un īpašu prasmju piedāvājums.

Daudziem Eiropas iedzīvotājiem, jo īpaši jauniem cilvēkiem, nodarbinātība kultūras jomā ir svarīgs darba tirgū iesaistīšanās sākumpunkts (Latvijā, Rumānijā, Kiprā, Bulgārijā, Portugālē, Igaunijā un Spānijā jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem ir vairāk nodarbināti

---

23 2016. gada AKM rokasgrāmatā izklāstīta prakse un ieteikumi.
24 ESAO Izglītības pētniecības un inovācijas centrs.
25 COM(2017) 247.
26 *Culture for Cities and Regions*, pieredzes apmaiņas projekts, 2015.–2017. gads.
27 *Cultural and Creative Cities Monitor*, 2017. gads.
28 2016. gads, Eiropas Lauku attīstības tīkla (ELAT) faktu lapa "*Arts and Culture in Rural Areas*".
29 *Natura 2000*, gadījumu izpēte saistībā ar kultūras un dabas mantojumu.
30 Eiropas Radošo centru tīkls, 2016.–2018. gads.
31 *European Cluster Panorama* 2014.
32 http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map.
33 *Routes4U*: — Komisijas un Eiropas Padomes kopīgā programma par kultūras maršrutiem makroreģionos.

kultūras jomā nekā tautsaimniecībā kopumā). Taču uz projektiem balstīta, netipiska un nepilnas slodzes nodarbinātība var radīt problēmas. Galvenā politikas problēma ir tiesiskā regulējuma pielāgošana, lai garantētu nodrošinājumu un sociālo aizsardzību periodiskiem un aizvien mobilākiem darba ņēmējiem. Vēl viens mērķis, ko Komisija risina digitālā vienotā tirgus stratēģijā, ir taisnīga atlīdzība autoriem un radošo darbu veidotājiem.

Nozarei, kuru pārsvarā veido mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) un mikrouzņēmumi, joprojām liela problēma ir piekļuve finansējumam. Kultūras un radošo nozaru garantiju mehānisms, kas pieejams saskaņā ar programmu "Radošā Eiropa", ir sācis sekmīgi darboties un tiks nostiprināts. Turpinās izskatīt citus instrumentus, piemēram, kolektīvo finansēšanu[34] un privātu finansējumu, kas saņemts kā sponsoru, fondu un publiskā un privātā sektora partnerību atbalsts.

Kultūras un radošo nozaru darbiniekiem jābūt ļoti dažādām digitālām, tradicionālām, transversālām un specializētām prasmēm. Jaunās darba kārtības pamatā ir pastāvīgs politisks darbs, jo īpaši uzņēmējdarbības[35] un kultūras mantojuma prasmju jomā.

Jaunajā darba kārtībā prioritāte piešķirta ES sadarbības starpnozaru pieejai, jo digitalizācija un līdzradīšana turpina lauzt mākslinieciskās un ekonomiskās robežas. To papildinās īpašas iniciatīvas, ko īstenos attīstītākajās nozarēs, lai efektīvāk atbalstītu bagātīgo Eiropas kultūras izpausmju daudzveidību.

Komisija īstenos šādas darbības:

- atbalstīs ESAO projekta "Radošās un kritiskās domāšanas prasmju mācīšana, vērtēšana un apguve izglītībā" validācijas posmu, lai iekļautu jaunrades moduli 2021. gada SSNP, un izskatīs līdzīga darba iespējas augstākās izglītības un apmācības jomā (2018. gads),
- veicinās mūzikas un mākslas iekļaušanu izglītības un apmācības jomā, tostarp kā prioritāru tēmu programmā "*Erasmus+*" (2019. gads), un veicinās uz radošumu orientētu starpdisciplināru moduļu izstrādi augstākās izglītības iestādēs, apvienojot mākslas, IKT, uzņēmējdarbības un komercdarbības prasmes (2018. gads),
- turpinās atbalstīt reģionus, īstenojot lietpratīgas specializācijas un makroreģionālas stratēģijas, kas vērstas uz kultūru, un veicinās ilgtspējīgu kultūras tūrismu, Eiropas gada ietvaros īstenojot īpašu Eiropas iniciatīvu,
- atbalstīs partnerattiecības starp radošajām nozarēm un to darbiniekiem un Eiropas inkubācijas tīkliem, kas paredzēti radošuma rosinātai inovācijai, kura apvieno jaunradi, mākslu un dizainu ar jaunāko tehniku un zinātni,
- īstenos izmēģinājuma projektu, kas stiprinās partnerattiecības starp kultūras un radošajām nozarēm, vietējām iestādēm, sociālajiem partneriem un izglītības un apmācības iestādēm (2018. gads),
- pētīs Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta Zināšanu un inovāciju kopienu kultūras mantojuma un radošo nozaru jomā (2019. gads),
- regulāri organizēs dialogu ar kultūras un radošajām nozarēm saistībā ar atjaunināto ES nozares politikas stratēģiju, lai noteiktu politikas vajadzības un ES līmenī

[34] *Crowdfunding4Culture.*

[35] Tostarp, izmantojot Eiropas Uzņēmējdarbības kompetenču satvaru un Eiropas satvaru pilsoņu digitālai kompetencei (*EntreComp*, *DigComp*).

atbalstītu visaptverošu politikas regulējumu,

- regulāri organizēs dialogu ar mūzikas nozari un īstenos sagatavošanās darbību "Eiropu pāršalc mūzika" (*Music Moves Europe*),
- stiprinās dialogu ar Eiropas audiovizuālo nozari, tostarp ar Eiropas Kino foruma pasākumu palīdzību (2018. gads),
- saskaņā ar digitālā vienotā tirgus stratēģiju atbalstīs dalībvalstu centienus nodrošināt taisnīgu atlīdzību māksliniekiem un radošo darbu veidotājiem, organizējot vispārējus un konkrētu nozaru dialogus (2019. gads).

Komisija aicina dalībvalstis:

- apņemties uzlabot mākslinieku un radošo darbu veidotāju sociālekonomiskos apstākļus un veicināt izglītību un apmācību mākslas jomā atbilstīgi nākamajam darba plānam.

4.3 Ārējā dimensija — starptautisko kultūras attiecību stiprināšana

- Atbalstīt kultūru kā ilgtspējīgas sociālās un ekonomiskās attīstības virzītājspēku.
- Veicināt kultūru un kultūru dialogu kā starpkopienu mierīgu attiecību veicinātājus.
- Stiprināt sadarbību kultūras mantojuma jomā.

Ar 2016. gada kopīgo paziņojumu "Starptautisko kultūras attiecību ES stratēģijas veidošana"[36] ES ir izveidojusi satvaru sadarbībai ar partnervalstīm kultūras jomā. Tas pilnībā atbilst *UNESCO* 2005. gada Konvencijai par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu, kuru ir parakstījusi ES un visas dalībvalstis[37]. Globālajā Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā[38] kultūras diplomātija ir noteikta kā jauna ES vienotas ārējās darbības joma. Jaunajā Eiropas konsensā par attīstību[39] ir atzīta kultūras nozīme, norādot, ka tā ir gan svarīga attīstības sastāvdaļa, gan attīstību sekmējošs faktors.

Komisija, Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos (augstais pārstāvis) un viņu dienesti, tostarp Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), pilnībā atbalsta pašreizējo Padomes darbu, kas tiek veikts, lai izstrādātu visaptverošu, pakāpenisku pieeju starptautiskajām kultūras attiecībām. ES darbība nodrošina sinerģiju un pievienoto vērtību[40], jo īpaši ņemot vērā ES delegāciju pieaugušo nozīmi. Lai uzlabotu paraugprakses izplatību un apmierinātu vietējo partneru vajadzības un vēlmes, kultūras koordinācijas punktiem ES delegācijās tiek nodrošināta apmācība par kultūras nozīmi attīstībā un ārējās attiecībās.

Jaunā darba kārtība ļauj efektīvāk veicināt kultūru kā identitātes un kohēzijas nesēju, sociālekonomiskās attīstības virzītājspēku un faktoru, kas tieši veicina mierīgas attiecības, tostarp izmantojot tiešus personiskus kontaktus, kas nodibināti izglītības un jaunatnes projektos, īpašu uzmanību pievēršot Rietumbalkānu reģionam un paplašināšanās procesā

[36] JOIN(2016) 29.
[37] http://en.unesco.org/creativity/; jaunākais ES ziņojums pieejams šeit.
[38] ES globālā stratēģija.
[39] "Mūsu pasaule, mūsu cieņa, mūsu nākotne", 2017. gads.
[40] Tostarp ar jaunās ES Kultūras diplomātijas platformas palīdzību.

iesaistītajām valstīm[41]. Komisija paredz arī izmantot šo darba kārtību, lai uzsvērtu ilgtspējīgas attīstības kultūras dimensiju un palīdzētu īstenot ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam.

2018. gads kā Eiropas Kultūras mantojuma gads[3] — kurā ir pilnībā iesaistītas Rietumbalkānu valstis — ir unikāla iespēja stiprināt kultūras saiknes ar partnervalstīm un vietējām kultūras nozarēm. Šajā gadā izveidotās partnerattiecības pēc tam būtu jāturpina saskaņā ar ES kultūras sadarbību un jaunu Eiropas rīcības plānu kultūras mantojuma jomā. Lai aizsargātu un atjaunotu bojāto kultūras mantojumu, veicinātu darbvietu radīšanu un uzlabotu iztikas iespējas, pašlaik tiek īstenoti vai drīzumā tiks uzsākti projekti arī konfliktu skartajās zonās.

Komisija un augstais pārstāvis īstenos šādas darbības:

- veicinās kultūras un radošās nozares Rietumbalkānu valstīs, nodrošinot pastiprinātu programmas "Radošā Eiropa" atbalstu un izmantojot Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, lai atbalstītu kultūru Rietumbalkānu un paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs, jo īpaši īstenojot ar rīcības plānu Rietumbalkānu pārveides procesa atbalstam saistītās pamatiniciatīvas,
- plānos sākt Austrumu partnerības kultūras programmas trešo posmu un ar kultūras palīdzību stiprinās pilsonisko sabiedrību Vidusjūras reģiona valstīs,
- sāks sagatavošanās darbību attiecībā uz Eiropas kultūras namiem partnervalstīs,
- uzlabos dialogu kultūras jomā ar Ķīnu un sāks jaunu dialogu ar Japānu,
- ieviesīs 11. Eiropas Attīstības fonda Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu (ĀKK) kultūras programmu, papildinot pasākumus citās saistītās ES programmās, lai atbalstītu darbvietu radīšanu, identitātes veidošanu, arodmācības, sadarbību audiovizuālajā jomā un īstenotu UNESCO 2005. gada konvenciju jaunattīstības valstīs,
- izstrādās stratēģijas sadarbībai kultūras jomā reģionālā līmenī, sākot ar Rietumbalkānu, Tuvo Austrumu, Ziemeļāfrikas reģiona un Latīņamerikas valstīm,
- papildinās kopējās drošības un aizsardzības politikas misiju uzdevumus ar kultūras mantojuma aizsardzības uzdevumu, vajadzības gadījumā pamatojoties uz pašreizējām misijām un projektiem,
- atbalstīs Zīda ceļa mantojuma koridorus Vidusāzijā, Afganistānā un Irānā,

Komisija aicina dalībvalstis:

- sadarboties ar Komisiju, augsto pārstāvi un viņu dienestiem, tostarp Eiropas Ārējās darbības dienestu, kopīgu pasākumu izstrādē.

5. Transversāli pasākumi

Lai gan vairums jaunajā darba kārtībā ietverto pasākumu galvenokārt palīdz sasniegt vienu no trim mērķiem, proti, sociālo, ekonomisko vai starptautisko attiecību mērķi, daudzi aspekti ir transversāli. ES līmenī visus trīs mērķus palīdzēs sasniegt divas plašas politikas pasākumu jomas — kultūras mantojuma un digitālo pasākumu joma.

[41] COM(2018) 65.

5.1 Kultūras mantojuma aizsardzība un veicināšana

2018. gads kā Eiropas kultūras mantojuma gads ir sākts ar lieliem panākumiem, organizējot tūkstošiem pasākumu, kas notiek visā Eiropā. Komisija piedalās tieši, īpašu uzmanību pievēršot desmit galvenajām tēmām[42], kas atbilst četriem pamatmērķiem — iesaistīšanās, ilgtspēja, aizsardzība un inovācija. Tas ļaus sagatavot ieteikumus, principus un metodiskos līdzekļus, lai nodrošinātu pozitīvu gada pēctecību un veicinātu jaunās darba kārtības īstenošanu.

Eiropas gada nobeigumā Komisija īstenos šādas darbības:

- iesniegs **rīcības plānu kultūras mantojuma jomā**, aicinās dalībvalstis izstrādāt līdzīgus plānus valsts līmenī un turpināt 10 Eiropas iniciatīvas, īstenojot Padomes kultūras darba plānus,
- ierosinās iekļaut gada rezultātus nākamajās ES programmās un kohēzijas politikā,
- atbalstīs jaunās ES regulas ieviešanu attiecībā uz kultūras priekšmetu importu, izstrādājot rīcības plānu kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības jomā, un izveidos zinātnes un politikas ieinteresēto personu sociālo platformu par apdraudētu kultūras mantojumu.

5.2 Digital4Culture

Digitālā revolūcija paver iespējas jauniem un inovatīviem mākslinieciskās jaunrades veidiem, plašākai, demokrātiskākai piekļuvei kultūrai un tās mantojumam, kā arī jauniem veidiem, kā piekļūt, lietot un izteikt naudas izteiksmē kultūras saturu. Lai atspoguļotu šīs norises, Komisija gatavo jaunu ES *Digital4Culture* stratēģiju, kuras pamatā būs digitālā vienotā tirgus stratēģijā iekļautie priekšlikumi autortiesību, audiovizuālā satura un apraides pakalpojumu jomā, un nodrošina turpmākus pasākumus saskaņā ar Savienības nākamo daudzgadu finanšu shēmu.

Komisija īstenos šādas darbības:

- izveidos kompetenču centru tīklu visā ES, lai nodrošinātu zināšanas par apdraudētiem kultūras mantojuma pieminekļiem, veicot plaša mēroga digitalizāciju (2019. gads),
- izveidos Eiropas filmu tiešsaistes direktoriju un atklās pirmo ES filmu nedēļu, lai padarītu šīs filmas pieejamas visām Eiropas skolām (2019. gads),
- digitalizācijas atbalstam izveidos digitālo radošo un inovācijas centru Eiropas mēroga tīklu (2020. gads),
- ieteiks turpmākos pasākumus Eiropas kultūras mantojuma digitālās platformas *Europeana* atbalstīšanai (2018. gads),
- ieviesīs izmēģinājuma mentorēšanas sistēmas audiovizuālās jomas speciālistiem, jo īpaši sievietēm, lai palīdzētu jauniem talantiem attīstīt viņu karjeru un spējas (2019. gads),
- ilgtspējīgas inovācijas atbalstam nozaru un sabiedrības līmenī veicinās savstarpējās

[42] Starpnozaru politiskās darbības galvenās tēmas ir 10 Eiropas iniciatīvas, tostarp izglītība, nelikumīga tirdzniecība, atjaunošanas kvalitātes principi, ilgtspējīgs kultūras tūrisms, prasmes un inovācija.

saiknes un sadarbību mākslas un tehnikas jomā (2018. gads).

6. Jaunās darba kārtības īstenošana

Ievērojot subsidiaritātes principu, ES uzdevums ir nodrošināt stimulus un norādījumus, lai pārbaudītu jaunas idejas un atbalstītu dalībvalstis kopīgas darba kārtības attīstīšanā. Dažās jomās ir visas iespējas paveikt daudz vairāk, izmantojot stratēģiskas norādes, uzlabotas darba metodes un izmēģinājuma pasākumus.

6.1. Sadarbība ar dalībvalstīm

Jaunā darba kārtība jāīsteno ar dalībvalstu apstiprinātu darba plānu un darba metožu — piemēram, atvērtās koordinācijas metodes — palīdzību.

Lai palielinātu ietekmi, Komisija ierosina pievērsties arī konkrētai īstenošanai valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, izmantojot ES instrumentu līdzfinansētus kopīgus projektus, ar ko dalībvalstīm vai dalībvalstu izraudzītajām reģionālajām un vietējām iestādēm tiek nodrošināta pieredzes apmaiņa un tehniskā palīdzība.

Komisija aicina dalībvalstis apsvērt šādus kopīga darba tematus:

- kultūras mantojuma līdzdalīga pārvaldība sadarbībā ar Eiropas Padomi,
- kultūras pieminekļu sistemātiskas novērtēšanas un atjaunošanas kvalitātes principi,
- piekļuve finansējumam un inovācijas spējas kultūras un radošajās nozarēs,
- ES programmu atbalstīto kultūras un tās mantojuma projektu paplašināšana.

6.2. Strukturēts dialogs ar pilsonisko sabiedrību

Komisija plāno paplašināt pašreizējo strukturēto dialogu[43], neaprobežojoties tikai ar tēmām, ko izskata saskaņā ar atvērto koordinācijas metodi, vairāk izmantojot tiešsaistes sadarbības iespējas un nodrošinot pieejamību attiecīgajām organizācijām, kas nedarbojas kultūras un radošajās nozarēs, izskatot katru gadījumu atsevišķi. Turklāt tā ierosinās pilsoniskajai sabiedrībai aktīvāk iesaistīties reizi divos gados notiekošo Eiropas Kultūras forumu sagatavošanā.

7. Kultūras veicināšana, īstenojot ES politiku un programmas

"Radošā Eiropa" un tās turpinājuma programma tieši atbalstīs jauno darba kārtību, un Komisija uzlabos sinerģiju starp projektiem un politikas pasākumiem. *Digital4Culture* stratēģija stiprinās saskaņotību starp kultūras, digitālās un audiovizuālās jomas iniciatīvām. Komisija atbalstīs arī jaunās darba kārtības sabiedriskos, ekonomiskos un starptautiskos mērķus, īstenojot pasākumus citās politikas jomās, un citi — pašreizējie un turpmākie — ES politikas virzieni un pasākumi papildinās un atbalstīs dalībvalstu kultūras politiku.

8. Turpmākā virzība

Jaunā darba kārtība ir būtiska daļa no Komisijas atbildes uz Eiropadomes 2017. gada decembra pilnvarojumu. ES līmenī tas nodrošina satvaru nākamajam sadarbības posmam, lai ar kultūras pārmaiņas veicinošā spēka palīdzību risinātu pašreizējās sabiedrības problēmas. Vienota redzējuma ietvaros ir ierosināta jauna pieeja, kas sekmē sinerģiju starp kultūras nozarēm un citām politikas jomām. Lai sekmīgi īstenotu jauno plānu un tā pasākumus, ir cieši

[43] www.voicesofculture.eu.

jāsadarbojas un jāiesaistās Eiropas Parlamentam, Padomei, dalībvalstīm un kultūras nozares ieinteresētajām personām.

Jaunajā darba kārtībā paredzēto politisko sadarbību 2019. un 2020. gadā atbalstīs ar programmu "Radošā Eiropa" un citām kultūras projektus finansējošām ES programmām, bet no 2021. gada to atbalstīs ar turpinājuma programmām, kas iekļautas nākamajā ES daudzgadu finanšu shēmā.